

האגודה לזכויות האזרח בישראל, ע"ר 580011567
 ע"י ב"כ עוה"ד דן יקיר ו/או אבנר פינצ'יק ו/או עודד פלר ו/או
 שרון אברהム-ויס ו/או דבי גילד-חיו ו/או גיל גון-מור ו/או עברי
 גיבראן דכור ו/או משכית בנדל ו/או טל חסין ו/או אן סוצ'יו
 ו/או רוני פלי ו/או סנא אבן בררי
 מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
 רחוב נחלת בנימין 75, תל-אביב 65154
 טל': 03-7050734 ; פקס: 03-5608165

הუתרת

נ ג ד

שר המשפטים
 מנהל בתי המשפט
 נשיאת בית הדין הארץ לעבודה
 על ידי פרקליטות המדינה,
 משרד המשפטים, ירושלים
 טלפון: 07339255059 פקס: 02-6467011

המשיבים

תגובה מקדמית מטעם המשיבים

1. בהתאם להחלטות כבוד השופט ני סולברג מיום 18.3.2020, מתכבדים המשיבים להגיש תגובה מקדמית מטעם, כדלקמן:

ענינה של העתירה בבקשת העותרת, להורות על ביטולן של תקנות 3-4 לתקנות בתאי המשפט ולשכת ההוצאה לפועל (סדרי דין במצב חירום מיוחד) התשנ"א-1991; ועל ביטולן של תקנות 3-4 לתקנות בית הדין לעבודה (סדרי דין במצב חירום מיוחד) התשנ"א-1991 (להלן יכוינו ביחד: **תקנות סדרי דין במצב חירום מיוחד או התקנות**).

עוד מבקשת העותרת כי ייקבע כי הודעות שר המשפטים מיום 15.3.2020 על החלטת מצב חירום מיוחד בטלות.

2. המשיבים יטנו כי בכל הנוגע לתקיפת התקנות, דין העתירה להיחות על הסף, מלחמת השיהוי הניכר בהגשתה. למעלה מן הנדרש, דין העתירה להיחות לגופה, בהעדר עילה להורות על ביטולן של תקנות סדרי דין במצב חירום מיוחד שהותקנו בסמכות שר המשפטים, ושההסדר הגולם בבחן עומד באמונות-המידה החוקתיות ובכלל זאת ב מבחני המידתיות, ואינו מקיים עילה להתרבעות שיפוטית.

עוד יטנו המש��בים, כי לא נפל כל פגס בהודעת שר המשפטים להחולת התקנות בצוκ העתים בו אנו מצויים. וזוק: החלטות שקיבל שר המשפטים מכוחן של התקנות, בתיאום עם מנהל בתי המשפט, ועל דעת נשיאת בית המשפט העליון, חיונית לאינטראס הציבורי של מניעת התפשטות נגיף הקורונה בישראל ומונעת פגיעה חמורה בבריאות הציבור; וכן הכרחיות אף על מנת לאפשר למנהל בתי המשפט את הגמישות הנדרשת לייצור סדרי עדיפויות בפעולת המשאבים של מערכת בתי המשפט בעת הזו.

.3. בהקשר זה נבקש לצין, כי תוקפה של הودעת השר מיום 15.3.2020 הוא עד ליום 22.3.2020. בכוונת שר המשפטים להאריך את תוקף ההודעות בדרך של חתימה על הודעות נוספות, בתיאום עם מנהל בתי המשפט ולאחר קבלת חוות דעת מטעם היועץ המשפטי לממשלה.

להשלמת התמונה יווער, כי בכוונת השר לחתום גם על הודעת נוספות כלהלן: "הודעה בדבר חחולת התקנות בבתי דין השראייסים"; "הודעה בדבר חחולת התקנות בבתי דין לעררים"; "הודעה בדבר חחולת התקנות על בתי דין הדרוזיים".

עמדת היועץ המשפטי לממשלה, שהובאה בפני שר המשפטים עוד בטרם חתימת ההודעות העומדות בתקופן היום, היא שלנוכח העובדה שההודעות נוספות הן לבקשת מנהל בתי המשפט ומנהל מערכת הוצאה לפועל לפי העניין, הרי שלא הייתה מניעה משפטית להוצאתן על ידי שר המשפטים.

מטבע הדברים, הפעלת סמכות השר בהתאם לתקנות תמשיך להיבחן, בשים לב להתפתחויות העובדיות הנוגעות להתקשות נגיף הקורונה ובשים לב להנחיות הממשלה. בתוך כך, קבלת החלטה כאמור תישא בתיאום ובהתייעצות עם הגורמים המצביעים הנוגעים בדבר, וכן עם מנהל בתי המשפט ועם מנהל מערכת הוצאה לפועל, ולאחר קבלת חוות דעת היועץ המשפטי לממשלה.

נבקש לצין כי בימים אלה נעשית עבודה במשרד המשפטים להוספת עתיות מנהליות דחופות המוגשות לבית המשפט לעניינים מנהליים בתקנה 3(א) לתקנות.

.4. עמדת המשיבים תפורט להלן. תחילת מעמוד על התשתיות העובדיות והנורמטיבית בעניין של התקנות והודעות שר המשפטים מכוחן. לאחר מכן, נפרט את עמדת המשיבים לפיה דין העתירה להידחות.

התשתיות העובדתית והנוורמטיבית

תקנות בתי המשפט ולשכת הוצאה לפועל (סדרי דין במצב חירות מיוחד) התשנ"א-1991⁵, הותקנו מכוח סעיפים 106, 108 ו-109 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, וסעיף 88 לחוק הוצאה לפועל, התשכ"ז-1976. תקנות בית הדין לעובדה (סדרי דין במצב חירות מיוחד) התשנ"א-1991 הותקנו מכוח סעיף 43(ב) לחוק בית הדין לעובדה, התשכ"ט-1969.

בתמצית, התקנות קובעות כי במקרה בו פרסם שר המשפטים הודהה בהתאם לתקנות, בשל מצב חירות מיוחד, יצומצמו הדיונים שיתקיימו בתי המשפט ובלשכות הוצאה לפועל – לתקופה האמורה בהודעה, בהתאם לאמור בתקנה 3(א) המפרטת את סוג הדיונים שיתקיימו בתקופת תקופה של ההודעה. בן מקנות התקנות סמכות לנשיא בית המשפט לקבוע כי הליך מסוימים לא ידוע או ידוע על אף הודעת השר; בנוסף, בתקנות נקבע שהՃיפות בהמשך קיוס דיונים בעתיות לבג"ץ או בסעדים זמינים בעניינים אזרחיים נקבע על-ידי נשיא בית המשפט; בן מקנות התקנות סמכות למנהל בתי המשפט או למנהל מערכת הוצאה לפועל לקבוע סוג עניינים נוספים שיידונו בתי המשפט ובלשכות הוצאה לפועל, מעבר לאלה הקבועים כבר במסגרת התקנות. הסדר דומה-Token אמרו גם ביחס לבתי הדין לעובדה.

תקנות אלו הותקנו לפני מעלה מעשרים ותשע שנים, בשנת 1991, על רקע מלחמת המפרץ, ונעשה בהן שימוש מיד עם התקנתן בשנת 1991. בנוסף, לאורך השנים, נעשה שימוש בסמכות השר בהתאם לתקנות, במקרים חריגים, בשל מצב חירות בטחוני, לרוב תוך תחינה אזרחית של תחולת הודעת שר המשפטים על בגין משפט באזרע מסוים ולתקופה קצרה, למשל – לצורך לחימה באזרע הדרום או הצפון בהתאם. כך בחודש מאי 2000 לתקופה של 6 ימים בבתי המשפט באזרע הצפון בשל יציאת צה"ל מדרום לבנון; חודש דצמבר 2008 וינואר 2009 במבצע עופרת יצוקה באזרע הדרום (אשקלון, קריית גת ואשדוד). בנוסף, אך לאחרונה ניתנה הודעת שר המשפטים ביום 12.11.2019 בבתי המשפט במחוזות הדרום, תל אביב ומרכז (למעט ערים נתניה וכפר סבא) בשל לחימה באזרע הדרום. ככלומר, אין זו הפעם הראשונה שנעשה שימוש בסמכות השר בהתאם לתקנות, מבדיקה של משרד המשפטים, המדובר בתקנות אשר נעשה בהן שימוש מועט בעבר.

צילום דוגמא לעשית שימוש בסמכות בהתאם לתקנות מצורף ומסומן מש/1

עוד יש לציין, כי בשנת 2011 תוקנו התקנות כך שנוסףו עניינים דחופים בהוצאה לפועל שיידונו גם בתקופת מצב החירות המיוחד. ככלומר, התקicon לא שינוי מהותית את המנגנון הקבוע בתקנות המאפשר לשר המשפטים להכריז על מצב חירות, וממילא לא שינוי את ההסדר שנקבע ביחס למערכת בתי המשפט.

.9. עבור לתיקון שנערך לאחרונה, עליו נפרט מטה, הוגדר "מצב חירום מיוחד" בתקנות כدلקמן:

"מצב שבו נשתבשו סדרי החיים התקינים המדינה או חלק ממנו מחייב מצב הבטחון".

.10. כאמור, באמצע דצמבר 2019 החלה התפרצות של המחלת הנגרמת מגיף קורונה המכונה SARS-CoV-2 הגורם למחלת 19- COVID (להלן: **המחלה, הנגיף, נגיף הקורונה או COVID-19**).

ביום 30.1.2020, הכריז ארגון הבריאות העולמי על התפרצות הנגיף כאיורע חירום בבריאות הציבור (PHEIC) בעל השכלות בינלאומיות. ביום 28.2.2020 ארגון הבריאות העולמי העלה את הערכת הסיכון העולמי להתפשטות COVID-19 לרמה גבוהה מאוד. ביום 11.3.2020 הכריז ארגון הבריאות העולמי על COVID-19 כפנדמיה.

נכון ליום 17.3.20, על פי הנתונים המתפרסמים מעת לעת באתר משרד הבריאות אשר נאספים בין היתר מארגון הבריאות העולמי, דוחות כי ישנים 179,112 מקרים בהם אובחנו נגיף הקורונה, מהם 91,779 חולים מסין (ומתווכם 3,357 מקרי מוות), ו- 87,333 מקרים מחוץ לגבולות סין, בהם 4,069 מקרי מוות, במעטה מ-100 מדינות. נכון להיום, אובחנו חולים בנגיף הקורונה בכל רחבי העולם, במדינות אירופה, המזרח הרחוק, דרום מזרח אסיה, המזרח התיכון, אמריקה ואפריקה.

הנתונים מתפרסמים באתר משרד הבריאות בהפניה הבאה:
<https://govextra.gov.il/ministry-of-health/corona/corona-virus/>

.11. מדינת ישראל החלה אף היא להתמודד עם התפשטות נגיף הקורונה בכל המשוררים. מדינת ישראל משקיעה בעת האחרונה מאמצים רבים ומשאבים רבים, על מנת להביאו לצמצום והאטת התפשטות נגיף הקורונה. זאת, מטבע הדברים, לרבות צעדים שננקטים במישור המשפטי - ובכלל זה התקנת תקנות שעת חירום, הוצאת צוים, הוראות מנהל וכיוצא באלה, ועדכונם באופן תכוף.

.12. כך, ביום 27.1.2020 הוסיף שר הבריאות את המחלת הנגרמת מגיף הקורונה לרשימת המחלות המדוברות שבתוספת השנייה לפקודת בריאות העם, 1940 (להלן: **"פקודת בריאות העם"**), בחלק א', ברשימת מחלות בעלות חשיבות בינלאומית מהתייבות הדעה מידית, לעניין תקנות הבריאות הבין-לאומיות (International Health Regulations, 2005) של ארגון הבריאות העולמי (צו בראיות העם (שינוי רשיימת מחלות מדוברות שבתוספת השנייה לפקודה), התש"ף-2020, ק"ת 8334 התש"ף בעמ' 464).

בנוסף, המחלקה הוכרזה ביום 27.1.2020 על ידי שר הבריאות כמחלקה מודבקת מסוכנת לפי סעיף 20(1) לפקודת בריאות העם. ובהמשך לכך הוציאו על-ידי מנכ"ל משרד הבריאות שורת צוים מכוח סעיף 20 לפקודת בריאות העם.

במטרה למנוע את התפשטות הנגיף בישראל, ביום 2.2.2020 נחתם צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש) (בידוד בית והוראות שונות) (הוראת שעה), התש"ף-2020 (להלן – צו בריאות העם או הצו), וזאת מכוח סעיף 20(2)(א) לפקודת בריאות העם. לאור מרכיבות המצב, השינויים המתרחשים בעולם ובישראל, והចורך למצוא מענה אפקטיבי דין-מי ומהיר להתפשטות, תוקן צו בריאות העם בהתאם להחלטות שהתקבלו על ידי הגורמים הרלוונטיים.

בצו בריאות העם נקבעים כלליים שונים הנוגעים לבידוד ביתני של אנשים שיש חשש שנחחשו לנגיף ושל אנשים שאובחנו בחולים, וכן איסורים על התקהלויות ומפגשים. נכוון למועד כתיבת שורות אלה, בהתאם לסעיף 3(א)(ב) לצו אסורה ההתקהלות של מעליה מ-10 אנשים באולם אחד. הנחיות משרד הבריאות לציבור בישראל, נכוון למועד כתיבת שורות אלה, ממליצות להימנע מיציאה מהבית שלא לצורך. להשלמת התמונה העובדתית נבקש לעדכן, כי אם, הועלו לאישור הממשלה טוויות תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה חדש- הגבלת פעילות) התש"ף-2020, הקבועות הוראות שונות בדבר צמצום יציאה למרחב הציבורי; טוית הוראות אלה מגבילות יציאה למרחב הציבורי, ומחריגות במפורש מהוראה זו בין היתר – יציאה לצורך הליך משפטי, על מנת למנוע פגיעה בזכות הגישה לערכאות. יובהר כי נכוון למועד כתיבת שורות אלה, טוית התקנות טרם נחתמו.

סעיף 3 לצו בריאות העם קובע כי סעיף זה לא יכול על מספר מצומצם של גופים – כניסה לישראל, בתי המשפט, בתי הדין לעבודה ובתי הדין הדתיים. קרי, צו בריאות העם אינו מגביל את התנהלות בתי המשפט בישראל.

בשנתיים האחרונות, במסגרת הייערכות הממשלתית הכללית לתרחישי החירום השונים, עלה הצורך לתקן את התקנות, כך שיחולו גם על מוצבי חירום נוספים, כגון חישש ממשי לפגיעה בבריאות הציבור או פגע טבעי, שכן גם במצבים אלה עלול להיות שיבוש משמעותי יותר לסדרי החיים התקינים – ודוגמה מובהקת לכך, היא האתגר עימו אנו מתמודדים בימים אלה. יזכיר כי עבודת המטה בענין זה החלה עוד בשנת 2013 בעקבות פניה של הנהלת בתי המשפט אל מחלקת ייעוץ וחקיקה במשרד המשפטים.

על רקע התפרצות רחבה היקף של נגיף הקורונה בעולם והתפשותו ברחבי העולם, ובמסגרת המאמץ הלאומי לעצירת המשך התפשטות הנגיף בישראל, והיערכות מערכת בתי המשפט לכך, הנהלת בתי המשפט ומשרד המשפטים החלו לפעול לתקן התקנות לאלאר, כך שהפעלתן תתאפשר גם במצב של חשש ממשי לפגיעה חמורה בבריאות הציבור או מצב של פגע טבעי. משכך, ביום 11.3.2020 חתם שר המשפטים על תיקון לתקנות – התקנות בתי המשפט ולשכות הוצאה לפועל (סדרי דין במצב חירום מיוחד) (תיקון), התש"ף-2020 (להלן – התיקון).

במסגרת התקיון, הורחבה ההגדרה של מצב חירום מיוחד, ובנוספּה להגדרה שהייתה קיימת, נספה הרחבה, לפיה מצב חירום מיוחד יכול לחול גם – "מחמת חשש ממשי לפגיעה חמורה בבריאות הציבור או מחמת פגע טבעי".

בנוספּה, נספּה תיקו בתקנה 2 בעניין פרסום הודעה בהתאם לאינטראנט של הרשות השופטת ורשות האכיפה והגביה. כן נספּה תקנת משנה (ד) המעניקה סמכות לממונה על הרשומים ברשות האכיפה והגביה לקבוע כי הליך מסוים הנמנה עם העניינים המפורטים בתקנת משנה(א)(6) לא ידוען, או שהליך מסוים שאינו עמהם – ידוען. זאת בדומה לסמוכות נשיא בית המשפט המוניה בתקנה (ד).

.18. ביום 14.3.2020 הודיעה המדינה על נקיטתה בצעדים נוספים למניעת התפשטות מחלת הקורונה, אשר עוגנו לאחר מכן בצו בראיות העם כמפורט לעיל. בהמשך לכך, החלו הנהלת בתיהם המשפט ומנהל מערכת החזאה לפעול להיערך למצב החדש ולעשות את ההתאמות הנדרשות למצב החדש. על מנת לתת מענה מיידי בעקבות הצעדים החדשניים עליהם הוחלט, החליט שר המשפטים על דעת מנהל בתיהם המשפט ומנהל מערכת החזאה לפעול להחיל את סעיפים 3-5 לתקנות פרק זמן קצר של 24 שעות, וזאת לצורך השלמת הייערכות של המערכות להגבלות החדשנות. לפיכך, בלילה שבין יום 14.3.2020 ליום 15.3.2020, חתם שר המשפטים על הודעה מכוח תקנות סדרי הדין במצב חירום מיוחד (להלן – *ההודעה הראשונה*), המורות על תחולת סעיפים 3-5 לתקנות על בתיהם המשפט השלום ועל בתיהם המשפט המחויזים, משך 24 שעות. כאמור, הדבר נעשה בתיאום מלא עם מנהל בתיהם המשפט ומנהל רשות האכיפה והגביה. לאור הנסיבות שהוצעו באותו מועד, מצא היועץ המשפטי לממשלה שלא הייתה מניעה משפטית להוציאת הודעה הראשונה על ידי שר המשפטים.

כאמור, מטרת תחולת הודעה לתקופה קצרה של 24 שעות, הייתה לאפשר למנהל בתיהם המשפט ומנהל מערכת החזאה לפעול, לבחון את הנסיבות, לרבות בחינת הצורך בחתימה על הודעה בהתאם לתקנות לתקופה ארוכה יותר, בתיאום עם כל הגורמים הרלוונטיים.

.19. לאחר הודעה הראשונה של שר המשפטים הוגשה עתירה לבית המשפט הנכבד בגין התבקש צו בגיןם המורה שלא להוציא הודעה נוספת מכוח התקנות, וכן צו מוחלט המורה על ביטול התקיון לתקנות – בג"ץ 2030/20 *התנועה למען איכות השלטון* נ' שר המשפטים. ביום 17.3.2020 הוגשה תגובת המדינה לצו הביניים, וביום 18.3.2020 דחה בית המשפט הנכבד את העתירה על הסף בשל אי-邏輯י הלייכים.

.20. ביום 15.3.2020, ולביקשת מנהל בתיהם המשפט ומנהל מערכת החזאה לפעול, נחתמו על ידי שר המשפטים הודעה נוספת – "הודעה בדבר חילת התקנות על בתיהם המשפט" שבין היתר חילה את מצב החירום גם על בית המשפט העליון (להלן – *ההודעה הנוסףת*); הודעה בדבר חילת התקנות על בתיהם לעבודה"; "הודעה בדבר חילת התקנות על

לשכות הוצאה לפועל" (להלן ביחיד – **ההודעות הנוספות**). ההודעות הנוספות שניתנו תוקפן מיום 16.3.2020 ועד ליום 22.3.2020, קרי שבועיים.

yczin, כי עדמת הייעץ המשפטי לממשלה שהובאה בפני שר המשפטים עודטרם חתימת ההודעות האמורות, היא שלוכח העובדה שההודעות הן בבקשת מנהל בתיהם המשפט ומנהל מערכת הוצאה לפועל, לפי העניין, הרי שלא הייתה מניעה משפטית להוצאה לפועל על ידי שר המשפטים.

ביום 15.3.2020, חתם מנהל בתיהם המשפט על הודעה בדבר סוג עניינים שיידונו בבתי המשפט לפי תקנה 3(ה) לתקנות. הודעה זו מרחיבת את סוג ההלכים שיידונו ביחס לנושך התקנות המקורי, בהתאם לנסיבות הנטוונה בעניין זה כאמור למנהל בתיהם המשפט. בנוסף, חתמה נשיאת בית הדין לעובודה על הודעה דומה ביחס לעניינים שיידונו בבית הדין לעובודה. ביום 16.3.2020 חתם מנהל בתיהם המשפט על הודעה נוספת נספפת בדבר סוג עניינים שיידונו בבית המשפט לפי תקנה 3(ה).

הודעת המנהל מיום 16.3.2020 מצורף ומסומן מש/1.

כעולה מן העטירה (נספח ע/1), ביום 14.3.2020 פנתה העותרת לייעץ המשפטי לממשלה וביקשה כי ינחה את שר המשפטים כי הוא "מנוע מההשתמש בסמכות שנקבעה בתקנות להכריז על מצב חירום מיוחד או למצער לקביע שהכרזות כאמור כוחה יפה ורק לעניין תקנה 5 לתקנות". ביום 16.3.2020 פנתה העותרת לשר המשפטים בכתב בעניין נשוא העטירה. ביום 16.3.2020 נשלחה לעותרת תשובה מונומכת ומפורשת לפניה.

העתיק פנית העותר והמענה שניתן לה צורפו לעטירה וסומנו כנספחים ע/7 וע/8 בהתאם.

להשלמת התמונה הנורמטטיבית נצין, כי ביום 16.3.2020 חתם שר המשפטים על תקנות בתיהם הדתיים הדרוזיים (סדרי דין בתיהם הדתיים הדרוזיים בעת מצב חירום מיוחד), התש"ף-2020. ביום 17.3.2020 חתם שר המשפטים, בהסכמה נשיא בית הדין הרשמי לעערורים, על תקנות קאדיים (סדרי דין בתיהם הדין הרשמי בעת מצב חירום מיוחד), התש"ף-2020. בהתאם חתם שר המשפטים על הודעות גם מכוח תקנות אלו עד ליום 22.3.2020. בנוסף, ביום 19.3.2020 חתם שר המשפטים, בהתייעצות עם שר הפנים, על תקנות הכנסתה לישראל (סדרי דין במצב חירום מיוחד בביון דין לעעררים), התש"ף-22.3.2020. בהתאם חתם שר על הודעה מכוח תקנות אלה התקופה עד ליום 2020.

עמדת המשיבים

ביטולן של התקנות

דין העתירה לביטולן של התקנות 3 ו-4 לתקנות להידחות על הסף מחמת שיימי כבד

המדינה טען בפתח טיעונה כי דין העתירה להידחות בשל השינויי הכבד ביותר שדבק בה. כתוצאה מן התשתית העובדתית והנורמטיבית שפורטה לעיל, התקנות מושא העתירה שביטולן מותבקש, נזונו בשנת 1991, ונכנסו לתוקפן ביום 16.1.1991. כאמור לעיל, התקנות אף תוקנו בשנת 2011, בתיקון שלא שינה מהותית את הסמכת שר המשפטים הנתקפת בעתירה.

אמנם, לאחרונה, בוצע תיקון בהגדרת "מצב חירום מיוחד" בתקנה 1, וכן נוספו התקנות משנה ספציפיות הנוגעות למערכת ההוצאה לפועל כמפורט לעיל. עם זאת, עיון בעתירה מעלה כי העותרת כלל אינה תוקפת את התקון לתקנות, ובפרט אינה תוקפת את תיקון הגדרת "מצב החירוכ המ מיוחד", אלא היא טוענת כי שר המשפטים היה נעדר הסמכתה להתקנתן מლכתחילה, עוד בשנת 1991. בתוך כך, העותרת תוקפת את ההסדר המהותי שנקבע בתקנות המאפשר לשר המשפטים להורות על מצב חירום מיוחד ובקשת את ביטולן המלא של התקנות 3 ו-4 לתקנות. בהקשר זה, העותרת אף מציינת בעתירה, כפי שפרטו המשיבים, כי אין זו הפעם הראשונה שבה הופלו התקנות, ואכן נעשה בהן שימוש בעבר בשנים 2000, 2008 ו-אך לאחרונה בשנת 2019.

נוכח כל זאת,ברי כי העותרת השתתפה למלת מעשרים ותשע שנים מעת כניסה
התקנות לתוקפן בטרם הוגשה העתירה דן לבית המשפט הנכבד. זאת, בשעה
שהתקנות אף תוקנו לאורך השנים וכן נעשה בהן שימוש לאורך השנים במצב חירום.
עתה, כאשר נמצאים בלב לבו של משבר ושעת חירום בקנה מידה עולמי, מבקשת
העותרת להעמיד לראשותה בספק את שאלת הסמכות להתקנתן של התקנות אלה –
שמטרתן לאפשר להנחלת בתיה המשפט את הגמישות הנדרשת בשעת החירום - התקנות
שהותקנו במתכונתנו הראשונית על בסיס רצינאל זה לפני 29 שנים. לעמדת המשיבים,
די בשינויי כבד ומהינו זה זה כדי להביא לדחיתת העתירה על הסף.

כידוע, הלהקה פסוכה היא כי בהתקיימן של שורת עילות סף, בית המשפט הגובה לצדק לא יזדקק לבירור עתירות או טענות המובאות בפניו. עילת השינוי נמנית עם העילות הבולטות לכך, תוך שהיא מבקשת להעניק לבוש משפטי מוחשי לפועל של חלוף הזמן על יכולתו של הפרט להביא את ריבו מול הרשות לכל הכרעה שיפוטית. כל זאת, תוך איזון כלל האינטרסים המושפעים מבירורה של העתירה, לרבות צדדים שלישיים, בגין השינוי שדבק בה.

בבית המשפט הגבוה לצדק חזר ושנה בפסקתו, כי פרט המבקש להביא את טענותיו לביקורת שיפוטית צריך לעשות כן ללא שייחוי. הוגשה העתירה באיחור – עשוי בית המשפט לדוחותה על הסף, וזאת אם מצא כי השיחוי גרם נזק או תביא לשינוי במערך האינטרסים של היחיד או של הכלל (בג"ץ 453/84 **איתוריות שירוטי תקשורת בע"מ נ' שר התקשות**, פ"ד לח(4) 621, 1985).

עד ידנו, כי מרווח השיחוי יכול להימנות מן המועד שבו התקבלו החלטתה או המעשה הנתקף, ובענינו נראה כי ישנו שובל ארוך שנזר שנים אחרת, כאשר גם אם נבקש להקל עם העותרים הרוישותיהם לוקה בשיחוי כבד ביותר.

.26 משוהגה עתירה הולכה בשיחוי או משוהעתה טענה נגד המדינה בשיחוי, נדרש בית המשפט לבחון שלושה שיקולים המכונים גם "רכיבי" או "יסודות" השיחוי. הליך הבדיקה, כך מורה הפסיכיקה, יעשה באופן דו-שלבי. תחילה, יבחן במסגרת השלב הראשון רכיבי השיחוי הסובייקטיבי והଓビיקטיבי; ולאחר מכן – ואפילו יימצא כי אלו התקיימו – יבחן בית המשפט הנכבד את עצמת הפגיעה בשלטון החוק הגלומה בהחלטה שלא לברר את העתירה או הטענה בשל השיחוי שבדק בה. נרחב, אם כן, אודות הרכיבים.

.27 הרכיב הראשון – **השיחוי הסובייקטיבי** – בוחן את התנהגותו של העותר ומבקש להסביר על השאלה מדוע הוגשה העתירה במועד שהוגשה ולא קודם לכן. השיחוי הסובייקטיבי בוחן למשה האם העותר "ישן על זכויותיו" ומדוע התעכב הוא בהעלאת טענותיו (עמ' 11/867 **עיריית תל אביב-יפו נ' אי.ב.ס. ניהול ואחזקה בע"מ** (פורסם בנוב, 28.12.14), פיסקה 24 לפסק דיןו של השופט פוגלמן) (להלן: עניין אי.ב.ס.).

הרכיב השני – **השיחוי האובייקטיבי** – בוחן את הנזקים שנגרמו, או שעלולים להיגרם, לצדדים שלישים בשל השיחוי שנגרם. עניין אי.ב.ס., מנתח בית המשפט את סוג הנזקים שנכללים תחת רכיב השיחוי האובייקטיבי, תוך שימוש דגש על נזקים ישירים שנגרמו או שייגרמו לציבור או לצדדים שלישיים קונקרטיים, שהסתמכו על ההחלטה הנתקפת ושינו את מצבם לרעה בעקבותיה, באופן שלא ניתן או שיקשה להסביר את המצב לפחותומו אם העתירה התקבלה.

ניחסו אמות מידה אלה על עניינו.

.28 בבחינת נקודת המוצא, נפל בעתירה שיחוי כבד במובנו הסובייקטיבי. כאמור, התקנות הותקנו בשנת 1991, ואף תוקנו בשנת 2011. מעבר לכך, נעשה בהן שימוש, אמנס מועט, לאורך השנים על רקע מצב חירות בטחוני מיוחד. טענות העותרת אין נוגעות לתיקונה של ההגדירה שנערכ לאחרונה, אלא חוותות תחת ההסדר המהותי שהותקן בשנת 1991. חרף זאת, העתירה אינה מציגה ولو נימוק אחד העונה לשאלת מדוע העותרים בוששו משל עשרות שנים, מהגיש את עתירותם, ומדוע בחרו להגישה – بد בבד עם בקשה לקיום דיון דוחוף – רק עתה.

משמעותי אף יותר הוא השינוי האובייקטיבי שדק בעניריה שלפנינו. כאמור, בעת הגשת העתירה החלפו עשרות שנים מאז הותקנו התקנות. שנים בהן עמד כל זה בידי הרשות השופטת, ושבהן עשו המשיבים שימוש בסמכותו של שר המשפטים על פי התקנות, תוך מתן הודהה על "מצב חירום מיוחד" במערכת בתיה המשפטית במקרים חריגים שבhos מכך הדבר נדרש מחמת מצב ביטחון. מתן הודותות כאמור נועד לתקלית רואיה, המאפשרת במצבי החירום את הגמישות הנדרשת למנהל בתיה המשפט, לשם הגנה על הציבור ועל עובדי מערכת בתיה המשפט, וכן לצורך טיפול משאבי המערכת המוגבלים וייעול מערכת בתיה המשפט בעת מצב חירום מיוחד. מטבע הדברים, רשות המדינה הסתמכה על קומו של מגנון זה, וככללו את צדינן בהתאם לאפשרות הקיימת העומדת בפניו של המשפטים, במקרים המתאימים, להפעלתן. מן הטעם הזה, בעת תחילתו של משבר הקורונה, בוצע התקיקון המרחיב את האפשרות להתמודד עם מצב חירום חדש וייחודי זה, במסגרת אותן התקנות. **תקיפת התקנות בעת, כאשרו מצויים לבלייבו של משבר ועתה חירום בקנה מידה עולמי,** לאחר שכבר הופעלה הסמכות מכוח התקנות - ולהעלות רק עתה את שאלת הסמכות להתקנתן בשנת 1991 - מהו שינוי אובייקטיבי כבד אשר יש בו כדי לפגוע בצורה חמורה באינטרס הציבורי כולל, באופן שקשה להעריך את שיערו, על אחת כמה וכמה בעת זו.

לו תתקבל העתירה בעת זו — תישפט, בדיעד, הקרע תחת האפשרות של התמודדות מערכת המשפט במצב חירום מיוחד (לרבבות לאחר התקיקון המתיחס למצב של חשש ממשי לפגיעה חמורה בבריאות הציבור או מחמת פגע טבעי). כל, המאפשר הכרזה על סוגים הליכיים לדוחפים וניהול מערכת המשפט בזמן חירום מיוחד, תוך הגנה על כלל הציבור מפני פגיעה חמורה בבריאות הציבור, וטיפול השימוש במשאבי מערכת בתיה המשפט לטיפול במקרים הדוחפים יותר. ככל שכן יקרה, יתפוגגו להם כל היתרונות הלאומיים — שקשה להפריז בחשיבותם — הגלומים במימוש הוראות התקנות בעת זו.

במילים אחרות, ככל שתתקבל העתירה בעת זו, ייווצר למדינה ולציבור נזק בלתי הפיך. משמעות הדברים היא שהמדינה לא תוכל לנוקוט כלל בצדדים הכרחיים ונדרשים לשם מניעת התפשטות נגיף הקורונה בתיה המשפט, מקום טgor בו נמצאים מספר אנשים בשטח תחום, כשהמגעים ביניהם עלולים להיות קר להתרשות הנגיף בצורה מואצת. צעדים אלה הם חלק בלתי נפרד ממרקם הצדדים למניעת הדבקה שנוקთ הממשלה בימים אלה. מה גם שקבלת החלטות מכוח התקנות היא הכרחית לצירוף סדרי עדיפותם בתיאול המשאים של מערכת בתיה המשפט בעת זו. למעשה לציון, כי ההוראות הן גמישות, ומתיירות למנהל בתיה המשפט ולמנהל מערכת ההוצאה לפועל לחוסף עניינים שידונו בהתאם לצורך, וכן כך נעשה בפועל. מעבר לאמור, המדינה תען כי קבלת החלטות מכוחן של התקנות היא חיונית לאינטרס הציבורי של מניעת נגיף הקורונה בישראל ושמירה על בריאות הציבור.

זכיר, כי השינוי האובייקטיבי בוחן את הנזקים שנגרמו, או שעלולים להיגרם, לצד שכגד, שהיו נמנעים אילו ננקט החלטה במועד הרואוי (להרחבה ראו עניין א.ב.ס.י בפסקה 25). מן המקבץ עולה אפוא כי הגשת העתירה במועד כה מאוחר ובנסיבות הנוכחי מובילה בהכרח להtagבותם של נזקים כבדים משקל – הן למשיבים, הן לאינטראס הציבורי, ובפרט בזוק העיתים בעת הזו, בו מתמודדות המדינה עם התפשטות נגיף הקורונה, ודומה שהדברים ברורים ומובנים מאליהם. למוטר לציין, כי אף העותרת אינה כופרת באינטראס החשוב שתקנות אלה מבקשות למעשה לצורך של מערכת המשפט להתנהל בנסיבות הנדרשת במצב חירום. העותרת תוקפת אך את מקור הסמכות להתקנות של התקנות אלה בשנת 1991 ואת סבירותן והאיווניס הקבועים בהן.

30. משכך, המדינה טועה כי בפנינו ניצב מקרה מובהק ביותר של שינוי אובייקטיבי (ראו והשו לפסק דיןו של בית המשפט הנכבד בבג"ץ 281/11 **ראש מועצת בית איכסא נ' שר הביטחון, 11.6.9.11**). לעומת זאת העתירה גם בשל שיקולי מדיניות משפטית, והנושא שייגרם לאינטראס הציבורי בתקיפת התקנות, אשר נועד לנקיות צעדים דחויפים וחשובים בקנה מידה לאומי, זמן רב לאחר התקנות; וזאת ללא כל נימוק לשינויו הבהיר בנסיבות העניין.

31. נאמנים לדיוון הדוקטוריני, נפנה CUT לבחינת רכיב הפגיעה הנטענת בשלטון החוק, כאשר על גבה של העתירה משקولاتיהן הכבדות של רכיבי השינוי הסובייקטיבי והאובייקטיבי.

בקשר זה נבר, כי בית המשפט הנכבד כבר הורה בעבר על דחיתת עתיקות חוקתיות
ממקום אחר לווקוט בשינויו בלבד בנסיבות העניין, כאשר לא הרואו העותרים כי פגיעה חמורה וקשה בשלתון החוק עשויה להאפיל על השינוי בהגשת החלטה. וראו את שນפסק לעניין זה בבג"ץ 2114/12 **האגודה לצוכיות הארץ בישראל נ' ממשלה ישראל (15.8.12)** (ועוד ראו והשו את שນפסק בבג"ץ 1381/19 **עו"ד בן-חיים נ' הכנסת ישראל (16.7.19)**; ובבג"ץ 7111/95 **מרכז השלטון המקומי נ' הכנסת, פ"ד נ(3) 485 (1996)**).

בנוסף, בית המשפט הנכבד כבר הורה בעבר על דחיתת עתיקות שתקיפה התקנות תקנות שלוש שנים לאחר אישורן, בשל השינוי שדק בהגשה – כך בבג"ץ 15/15 **ביקלש נ' שר הכלכלת ואחר' (3.4.16, פורסם באר"ש) קבע בית המשפט הנכבד כי :**

" אנו תמיימי דעתם עם המשיבים כי טעם ראשון ועיקרי לדחיתת העתירה הוא השינוי שנפל בהגשתה. הפניה הראשונה מטעמו של העותר בעניינו הייתה כאמור רק בחודש אוקטובר 2013, כשמונה חודשים לאחר שתתקנות פורסמו. התגובה לפניה זו, שלאיה צורפה הודעת אישור, נשלחה לעותר בחודש נובמבר 2013. בהמשך לכך, העתירה לבית משפט זו הוגשה בסוף חודש אוקטובר 2015, כשנתיים לאחר הפניה הראשונית ומתן התגובה לה, וכמעט שלוש שנים לאחר פרסום התקנות. בפרק הזמן שחלף בין הפניה הראשונה לבין הגשת העתירה אמנם נעשו פניות נוספות מצדו של העותר מול גורמים רלוונטיים אך אין בכך כדי "לחסן" את העותר מפני השינוי שנפל בהגשת העתירה. אכן, מיצוי הליכים מול הרשות לא מהווה כשלעצמו, שינוי (ראו למשל: ע"א 6365/00 בר אור נ' הוועדה

המחוזית לתכנון ולבנייה, מחו"ז צפון, פ"ד נו(4) 38, 47-46 (2002)). אולם, במסגרת ה"התכתבות" בין הפרט לבין הרשות יכול הגיע רגע שבו פניות נוספות לרשות אין מועילות, וממנו ואילך מתחילה מרוץ שהו הי שועל לעמוד בעוכרי העותר כאשר הוא פונה לבית משפט זה (בג"ץ 410/78 מילס ישראל בע"מ נ' שרד האוצר, פ"ד לג(1) 271 (1979); בג"ץ 515/15 פורום יזרני חשמל פרטி מגן טבאי נ' הרשות לשירותים ציבוריים חשמל, פסקה 7 (9.7.2015)).

15. אכן, יש מקרים שבהם בית משפט זה דין בעתייה גם כאשר מתקיים שייחו, כאשר זו חופשת פגיעה קשה בשלטון החוק או עניין בעל חשיבות ציבורית גדולה. אולם, לא אלה הם פנוי הדברים במקרה שלפנינו".

32. דומה שהדברים יפים מכוח קל וחומר במקרה שלפנינו, בהן תקיפת התקנות נעשתה למללה מעשרים ותשע שנים לאחר התקנות, ואין כל אינדיקטיב מהעתירה שנעשתה פניה בעניין במהלך השנים אלו לרשות בעניין התקנות. בנוסף, העותרת אף לא הצבעה בעתייתה שערוכה פניה מטעמה בעניין ההודעות שהוצאו מכוח סמכותו של השר בהתאם לתקנות.

33. די באמור עד כה כדי ללמד על כך שאין לפנינו כל טיעון – ממילא לא טיעון ממשמעותי המוגבה בתשתיות עובדתית ומשפטית איתה ורלבנטית – שכוחו להסיג לאחרור את רכיבי השיחוי הסובייקטיבי והאובייקטיבי המאיין הכה ממשמעויות שהתגבשו בעניינה של בקשת העותרת לביטולן של התקנות בימי משבר אלה. כנגד הפגיעה העוללה להיגרם לאינטרס הציבורי. קרי, פגיעה אפשרית חמורה בבריאות הציבור הבא בשערי בית המשפט ומשם לקהילה כולה, וכן לאפשרות לתעל את משאבי המערכת השיפוטית באופן יעל ואפקטיבי על מנת לשמר את יכולתה לדון במקרים הדוחפים יותר, העותרים לא צבינו על שיקול שכגד, בבחינת פגיעה בשלטון החוק, שעוצמתו בסביבות העניין עשויה לגבר על פועלו של השיחוי הכבד שדבק בעתייה.

וזוק: הדברים מקבלים משנה ותוקף במקרים שבו הלכה למעשה, הפגיעה בזכות היסוד לה טוענים המשיבים אינה נגרמת עקב התקנת התקנות, המותירות גמישות רבה ביותר בידיו הרשות השופטת עצמה. כאמור, מנהל בתי המשפט רשאי על פי תקנה 3(ה) לקבוע בהודעה סוג עניינים נוספים בתקופת החירום, מעבר לאלה הקבועים מלכתחילה בתקנות. בנוסף, נשיא בית משפט רשאי לקבוע כי הליך מסוימים מתוקן אותה רשימה לא בתקנות. בנוסף, ברاي כי רק לפי אופן הפעלתן של סמכויות אלה, דהיינו – פרסום הודעה על מצב חירום על ידי השר, ויישום בפועל של הסמכויות לפי התקנות על ידי מנהל בתי המשפט ונשיאו בתי המשפט, ניתן לקבוע אם נגעה הזכות ואת מידת הפגיעה. החלטה זו כפופה לכללי המשפט המנהלי – וניתן להעבירה בבדיקה שיפוטית בפני בית המשפט הנכבד. בלומר, במקרה דנן, אין בדחיפות העתירה בגין השיחוי הכבד בו היא לוקה, כדי למנוע ביקורת שיפוטית על עצם הפעלת הסמכות מכוח התקנות, ודרבה של העותרת, או אחרים, אינה מנעuta בהיבט זה לרבות אגב מקרה ספציפי.

זאת ועוד, גם אם למעלה מן הצורך נצין, כי טענות שונות הנטען על ידי העותרת בעניין התקנות, מילא לא באו לידי ביטוי בפועל. כך לדוגמה, טענותיה בדבר העדר חובת הטייעצות של השר עם גורמים מקצועיים בהנחתת בתיהם המשפט, מילא באה על סיפוקה בפועל, שכן הסמכות הופעלה רק בתיאום עימים ואף לבקשתם, ולאחר קבלת עדמתה הייעץ המשפטי לממשלה. זאת ועוד, עם ההכרזה על שעת החירות על ידי שר מכוח התקנות, לא הסתפק מנהל בתיהם המשפט בהסדר הקבוע בתקנות לעניין סוגי ההליכים שיידונו, והשתמש בסמכות הנתונה לו בסעיף 3(ה) להרחיב את הנושאים שבהם ניתן יהיה על דרך השיגרה להמשיך ולהידרש להליכים באופן שוטף. זאת במסגרת שיקול הדעת הרחב שהתקנות מעמידות לרשותו, מה שמצוצם עד מאד את הפגיעה כפי שהיא באה לידי ביטוי בפועל, ככל הנition, לה טענת העותרת.

- לסיום ראש טיעון זה, המדינה תען כי בנסיבות העניין שלפניינו דין העתירה להיחות על הסף, בשל השינוי הכביד ביוטר שדק בה – שיחי או רוך שניים, והסביר – אין (וראו גם: בג"ץ 7189/17 *חברה להגנת הטבע נ' הממונה על ענייני הנפט*, 3.7.18, פסקאות 5-7 לפסק הדין).

דין העתירה ביחס לביטול התקנות להיחות לגופה

- טרם נבחן את טענות העותרת בעניין הסמכת שר המשפטים כמו גם סבירותם ומידתיותן של התקנות, נבקש להעיר, כי מדובר בתקנות שתוקנו בשנת 1991, עודטרם חוקת קייקת חוק היסוד: כבוד האדם וחירותו (להלן – *חוק היסוד*). משכך, בכל הנוגע לטענה של בטלות התקנות בשל פגיעה בזכויות לפי חוק היסוד חל עליהן סעיף שמירת הדינים הקבוע בסעיף 10 לחוק היסוד, לפיו אין בהוראות חוק היסוד כדי לפגוע בתוקפן. משמעות הדבר כי הוראות אלה מוגנות מפני תקיפה חוקתית. בהקשר זה נDIGISH, כי העותרת תוקפת בעתירתה את ההסדר המהותי שנקבע בתקנות בשנת 91', והיא אינה תוקפת את *התיקון להגדלת "מצב חירום מיוחד"* בתקנה 1 לתקנות שנערך לאחרונה או התקיונים משנת 2011 הנוגעים לרשויות החוץאה לפועל.

עמדת המשיבים היא אם כן, הוראות התקנות משנת 1991 עדין חולשות תחת סעיף שמירת הדינים בכל הנוגע לטענה על בטלותן בשל פגיעה בזכות יטוד המועוגנת בחוק היסוד שלא לפי תנאי פסקת ההגבלה.

- על רקע האמור, נעבור לבחון את טענות העותרת בעתירה.

סמכות שר המשפטים והטענה בדבר כל ההסדרים הראשוניים

- טענה המרכזית של העותרת היא כי באופן פעלתה של מערכת המשפט בעת משבר היא שאלת הצריכה להיות מוסדרת בהסדר ראשי ראשוןי באופן מפורש. לטענת העותרת, סמכות השר פוגעת בזכות הגישה לערכאות וכן בעקרון הפרדota הרשוiot שהוא מאבני היסוד של הדמוקרטייה ומשכך צריך להיקבע בחקיקה ראשית.

עמדת המשיבים היא כי טענת העותרת להעדר סמכות בדיון להתקנות התקנות, להידחות. המשיבים יטענו, כי סעיפים 106, 108 ו-109 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, וסעיף 88 לחוק החוצאה לפועל, התשכ"ז-1967, מסמיכים את שר המשפטים לקבע תקנות לביצוע חוקים אלו, וכן לקבע תקנות לעניין סדרי הדיון והנוגג לפי בתיהם, רשיים ולשכות החוצאה לפועל, במידה שלא נקבעו בחוק, חס מקור ההסמכתה להתקנות התקנות שלפניהם. בדומה למקור ההסמכתה בסעיף 43(ב) לחוק בית הדיון לעובדה, התשכ"ט-1969. מקור הסמכה זה הוא מקור הסמכה מספק להתקנות התקנות דן, וזאת בשים לב להלכה הפסקה בדבר מידת ההסמכתה הנדרשת בשים לב מידת הפגיעה בזכות, והחלמה של הלכה זו על נסיבות העניין שלפנינו. כמו כן, יש לתת את הדעת למאrog התקנות האחרות שהותקנו כולם מכוח אותו מקור הסמכה בדיון. ונסביר.

.38. בפסק הדין בבג"ץ 3267/97 **רוביינשטיין נ' שר הבטחון**, פ"ד נ"ב(5), 481,502 קבע כי הנשיא ברק כדלקמן :

"רמת ההפיטה של הסדר הראשוני משתנה מעניין לעניין. ככל שהפגיעה בחירות של הפרט גודלה יותר, כך אין להסתפק ברמת ההפיטה גבוהה מדי, ונדרש הסדר בחקיקה ראשית הקובל, ولو רק באופן כללי, את מהות הפגיעה או היקף הפגיעה בחירות. כאשר אובייקט הפגיעה הוא נושא מודרב, הדורש מומחיות רבה, ניתן לא פעם להסתפק ברמת הפשטה גבוהה".

ראו לעין זה גם דברי כב' השופט בינוי בבג"ץ 10203/03 **המקדד הלאומי בע"מ נ' הייעץ המשפטי לממשלה, באשר למשמעות הדרישה להסמכתה מפורשת בחוק** (בדעת מייעוט שם בהקשר אחר) :

"אכן, הדרישה להסמכתה מפורשת בחוק אינה נושאת ממשמעות קבועה והכרחית אחת. עליה להיות מופעלת מתוך ריגשות להקשר הדברים ולמכיל נסיבות העניין. בהתאם לכך, טוב הזכות הנפגעת והטעמים המונחים בבסיסה, חישבותה החברתית היחסית של הזכות, עצמת הפגיעה בה, השלכותיה החברתיות, מיהות הרשות הפוגעת והקשר הדברים – כל אלה ראוי שישפיעו על באופן הפרשנות והיישום של דרישת ההסמכתה המפורשת בפסקת ההגבלה".

.40. הלכות כלליות אלה זכו ליישום קונקרטי, במספר פסקי דין נוספים.

בדנג"ץ 9411/00 - **ארקו תעשיות חשמל בע"מ נ' ראש עיריית ראשון לציון, תק-על 2009(4)(4)19.10.09**, נידונה השאלה הפרשנית מתי תחשב ההסמכתה בחוק ל"מפורשת" כמשמעותה בפסקת ההגבלה. שאלת זו נתעוררה לגבי דיון בחוקותיוות חוק עוז שהתיל חובת תשלום הפרשי הצמדה באופן רטרואקטיבי. כב' הנשיא בינוי שמדובר על השיקולים החולשים על פרשנות התיבה "הסמכתה מפורשת" ובchner את השאלה מתי ההסמכתה כללית יכולה להיחשב למפורשת. לגבי כך פירטה כב' הנשיא את השיקולים התומכים בנסיבות דרישת זו ואת השיקולים המצדיקים הרחבת דרישת זו. בית המשפט קבע כי את פרשנות המונח "הסמכתה מפורשת" יש לעורך בהתחשב במשמעות של הזכות

ובעיקר בעוצמת הפגיעה. בהתייחס לשיקולים הממצאים את הדרישה ל"הסכמה מפורשת" נאמר כך:

"מן הצד الآخر, עומדת הגישה הפרשנית המחייבת התחשבות בתנאי המציאות המודרנית, בה היקף הנושאים הדורשים הסדר תחיקתי הינו רב עד לממד ואינו אפשר למחוקק הראשי להידרש בעצמו למכלול הטוגיות. במצב דברים זה, נקיטה בגישה הפרשנית הדוקנית לדרישת ההסכם המפורשת, עלולה להוביל לحقيقة ראשית איטית ומסורתית שתקשה על התאמתה לצורכי החיים המשותפים, מצב זה אינו רצוי שכן הוא עלול לפגוע באינטרסים הציבוריים הרחבים וכוננותם מכך אף בזכויות אדם. זאת ועוד, נראה כי פרשנות קפדיית לדרישת ה"הסכמה המפורשת" עלולה להצדיר יתר על המידה את רשיונות המינהל בקביעת הסדרים בעניינים המסורים לסטמותם ובתחום כוחיהם (ראו גם פסקה 36 לפסק דינה של השופטת מ', נאור בפרשנת המפקד הלאומי; בג"ץ 1437/02 האגודה לזכויות האזרח נ' השר לבטחון פנים, נח(2) 759-760, 746 (2004)). היבטים אלה עשויים להזכיר מתן משמעות מורככת יותר לדרישת "הסכמה המפורשת", בנסיבות בהן הנהרשה לפגיעה בזכות יסוד תחביב מתחילה של החוק המסמי, מבלי לחיבב לשון מפורשת והסדר מפורט בחקיקה ראשית בוגנע לתוכן הפגיעה בזכות המוגנת ובהיקפה (והשו: מאמרו של גול הנ"ל, עמ' 416). כפי שציינתי במסגרת פרשנת המפקד הלאומי, גישה דומה נוהגת גם בשיטת המשפט האנגלי, נקבע כי לא רק לשון מפורשת כי אם גם כוונה העולה באופן הכרחי מן החקיקה יכולה לסתור את החזקה הפרשנית לפחות חוק המשנה אינו מוסמך לקבוע הסדרים שיש בהם מושם פגעה בזכויות ובעקרונות יסוד של השיטה

(ראו: A.W.BRADLEY & K.D.EWING, CONSTITUTIONAL AND ADMINISTRATIVE P. CRAIG, ;LAW 687-688 (14th ed., 2007).ADMINISTRATIVE LAW 389-390 (5th ed., 2003) [ההדגשות הוספו- הח"מ].

בענין זה נפסק בסוגיית הטלת הפרשי הצמדה באופן רטראקטיבי, כי פרשנות התיבה "הסכמה מפורשת" שבפסקות ההגלה, אינה צריכה להיות דוקנית וחיד שמעית. בית המשפט הסתפק בהסכמה מפורשת העולה מתווך תכליתו החיד שמעית של החוק.

ביום 09.10.09 ניתן פסק הדין בג"ץ 5917/97 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' שר המשפטים** (להלן – עניין **האגודה לזכויות האזרח**), שם נידונה שאלת חוקיותן של תקנות בתי המשפט ובתי הדין לעובודה (עיוון בתיקים), התשס"ג-2003. באותו עניין טענת העותרת (וגם העותרת בעתרה דנו), בדומה ל מקרה שלפניו, כי **ההסכמה הכללית בחוק בתי המשפט להתקין תקנות לביצועו של החוק** אינה מספקת כדי להתקין את תקנות העיוון האמוריות. בית משפט נכבד זה דחה את העתרה כאמור:

"**כפי שצייננו לעיל, תקנות העיוון עצמן אינן פוגעות בעקרון פומביות הדיון.** הן מבקשות להסדיר אחת מהנזרות של עקרון פומביות הדיון תוך קביעת מתחווה סדר או פן לאופן יישומה ומימושה. מדובר בהסדר דיויני בעל היבט יישומי דומיננטי, שבעיקרו גועד להבהיר את אופן הטיפול בפסקות לעיוון בתיקים. הסדר זה הינו מסווג ההסדרים להם מיוננו הוראות סעיפים 108-109 לחוק בתי המשפט, שכן הוא גועד להוות כלי לימוש זכות העיוון בתיקים כחלק מעקרון פומביות

הדיון, ומכאן שלא נפל כל פגם - בהיבט הסמכות - בהליך התקנותן. נוכח האמור לעיל, אף לא מצאנו ממש בטענת העותרים לפיה התקנות נשוא העתירה הותקנו בחוסר סמכות נוכח העובדה כי הן מסדיירות נשוא שראוי היה לו להיקבע בחקיקה ראשית. על השאלת מתי צריך הסדר למצוא מקום בחקיקה ראשית עמד בית משפט זה בחרחה בבג"ץ 3267/97 זוביינשטיין נ' שר הבטחון, פ"ד נב(5) 481 (1998). כפי שהובהר שם, אמות המידה העקרוניות להסדר כלשהו צריכות להיקבע בחקיקה ראשית. עם זאת, לעניין ההבחנה בין הסדר ראשוני למשני, נקבע, כי הבדיקה זו מושפעת ממהות ההסדר, השלכותיו החברתיות, מידת פגיעתו בחירות הפרט ועוד (ראו, למשל, בבל"צ 1437/02 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' השר לביטחון פנים, פ"ד נוח(2) 746, 760 (2004)). המקרה שלפנינו אינו נופל לגדרם של המקרים שבהם ההסדר חייב להיקבע בחוק דזוקא (ראו והשו: חוות דעת בבל"צ 10203/03 "המפקד הלאומי בעמ' נ' היועץ המשפטי לממשלה, (טרם פורסם, 20.8.2008). כאמור, תקנות העין מהוות למעשה לזרו ליישומו של עקרון פומביות הדיון, והן גובדו להתנות מסגרת דין-ইnitiation לבירור בקשות לעין בתיקים. בכך, דומות זו לתקנות דין-ইinitiation רבות המותקנות על-ידי שר המשפטים מתוקף סמכותו בהתאם לחוק בתי המשפט, חלקן אף בעלות זיקה מהותית יותר לזכויותיהם של פרטימ, ביניהן תקנות סדר הדיון האזרחי, התש"מ"ד-1984 ותקנות סדר הדיון הפלילי, תש"ל-1974. לפיכך, מצאו לדוחות אף את טענותם זו של העותרים. נוכח כל האמור לעיל, באופן לכל מסקנה כי לא נפל כל פגם בהיבט הסמכות בעניין של תקנות העין. משקענו כי התקנות הותקנו בסמכות, נותרה עד דיון **שאלת סבירותן של התקנות.** [ההדגשות הוסף-מ.פ.].

כן ראו והשו: בג"ץ 2016/16 **עדالة - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' שר המשפטים** (17.9.18, פורסם בא"ש); בג"ץ 7803/06 **abbo ערפה נ' שר הפנים** (13.9.17, פורסם בא"ש); **דנגי"ץ 10190/17 מפקד כוחות צה"ל באזרו יהודה והשומרון נ. מוחמד עלייאן** (19.9.19), פורסם בא"ש).

41. המשיבים יטענו, כי ישוםם של פסקי הדין דלעיל על המקרה שלפנינו מוביל למסקנה חד-משמעות כי ההסכמה בחקיקה ראשית הקיימת לשר המשפטים מכוח חוק בתי המשפט היא מספקת בנسبות העניין.

ראשית, נזכיר כפי שאנו קבע בבית המשפט הנכבד, מכוחם של סעיפי ההסכמה המפורטים לעיל, נקבעו תקנות סדר הדיון האזרחי ותקנות סדר דין פלילי, אשר קובעות הוראות רובות ביחס **לזכות הגישה לעלאות**, לרבות אופן הגשת כתבי דין זיוון, הפקחת ערובה ולמוועדים. לדברי בית המשפט הנכבד בעניין האגודה לזכויות האזרח מכוח סעיף הסכמה זה הותקנו **תקנות סדרי דין** נוספת אשר "חלקו אף בעלות זיקה מהותית יותר לזכויותיהם של פרטימ".

בקשר זה לא מותר יהיה להפנות גם לפסק דין של בית המשפט הנכבד בג"ץ 4703/14 **שרון נ' נשיא בית המשפט הנכבד** (30.11.14, פורסם בא"ש), שם דחה בית המשפט הנכבד עתירה נגד סמכותו של נשיא בית המשפט העליון בקובעו לעניין זה בין היתר כי: "כן, סמכות המשפט לקבוע הנחיות שונות שענין מינהלי בעיקרנו נוצרת ישירות מעצם תפקידו ומיקומו בראש הרשות השופטת, בצד מצבור סמכויותיו הסתוטוטוריות, ואין

הדבר מזכיר בהכרח הסכמה מפורשת, שהרי – אם לנוקוט לשון עזה – (כמעט) אי אפשר אחרת.” הדברים נכונים מכל קל וחוור, כאשר עסקינו בשדר המשפטים, לו הוקנה סמכות מפורשת להתקנת תקנות, ומכוומם של סעיפי ההסכם הללו תוקנו תקנות רבות הנוגעות לסדרי הדין בבתי המשפט, לרבות התקנות מושא העתירה דן.

שנית, אמנים התקנות מוקנות לשדר המשפטים סמכות להודיע על מצב חירותם מיוחד, אך הפגעה בזכות היסוד הנטענות על ידי העותרת אינה נגרמת עקב התקנת התקנות עצמן. לצורך הפעלת התקנות נדרש הודהה מאת שדר המשפטים על קיומו של מצב חירותם. זאת ועוד, כפי שצוין לעלה, התקנות קובעות הסדר התחלתי הנובע מהן בעת מצב חירותם, אלא שמדובר בהסדר שניtin להרחבו באופן מינחלי. כך אף, התקנות מותירות גמישות רבה ביותר בידי הרשות השופטת עצמה. כאמור, מנהל בתי המשפט רשאי לקבוע על פי תקנה 3(ה) לקבוע בהודעה סוג עניינים נוספים שיידונו בתקופת החירותם, מעבר לאלה הקובעים מლכתילה התקנות. בנוסף, נשיא בית משפט רשאי לקבוע כי הליך מסוימים מתוק אותה רשיימה לא ידוע או שהליך שאינו בראשימה כן ידוע בהתאם לשיקול דעתו ומטיעמים מיוחדים שירשמו. בנסיבות אלה,ברי כי רק הפעלת התקנות, דהיינו – עצם פרסום הודהה של שדר המשפטים על מצב חירותם מיוחד מכוחן, ובהמשך גם באופן ישומן של סמכויות מנהל בתי המשפט ונשיאי בתי המשפט, בשים לב במצב החירות שהוכרז – הן אלה שלאוון יש לברר את קיומה של פגעה בזכות ואת מידתיה ומידתיותה – החלטה זו כפופה לכללי המשפט המינחלי.

נדגיש, כי קבלת ההחלטה על מצב חירותם בענייננו על ידי שדר המשפטים, הוגם שהתקנות אינן קובעות חובה זאת במפורש, נעשתה בפועל בתיאום ובהתייעצות עם הגורמים הנוגעים בדבר ובכלם העומדים בראש הרשות השופטת, ולאחר קבלת חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה.

שלישית, אשר לפגיעות הנטענות בזכות היסוד במסגרת חינת כל ההסדרים הראשוניים. העותרים טוענים לפגעה בזכות הגישה לעראות ובעקרון הפרדת הרשוויות. אשר לטענה לפגעה בניגיונות לעראות, הרי שבמקרה דן מדובר בהגבלה בירור סוגים של הליכים לתקופה מוגבלת (עם אפשרות להtentות על כך בשיקול דעת שיפוט) ולא “השבתה מוחלטת” של מערכת המשפט. עניין זה נלמד מן מהתקנות עצמן, והן מיישומן הלהקה למעשה בשיטה. לא זו אף זו, אלא שתכליית התקנות אינה אך שמיורה והגנה על שלום הציבור במצב חירותם מיוחד, אלא הן נועד לאפשר את המשך הנגימות לעראות גם במצב חירותם ושימוש משאבי הרשות השופטת לטיפול באותם מקרים דחופים.

אשר לטענת העותרים בדבר פגעה ברשות השופטת ופגיעה בעקרון הפרדת הרשוויות נשיב, כי הלהקה למעשה, בהתאם להוראות התקנות, יושמה של הודהה שדר המשפטים מאפשר גמישות רבה מאוד אשר נתונה לרשות השופטת עצמה. בהתאם לתקנות, שיקול הדעת שניtin למנהל בתי המשפט הוא שיקול דעת רחב יותר, והלהקה למעשה הסמכות מצויה אך ברשות השופטת אשר יכולה מכך לקבל החלטות במסגרת הסמכויות שניתנו לה בתקנות. בכלל זה הודהה מנהל בתי המשפט ולמנהל מערכת ההוצאה לפועל בהתאם

על הרחבת סוגים המקרים שיידנו באופן שוטף וכן החלטת נשיא כל בית משפט לקבוע כי הליך ספציפי ישמע בפניו על אף ההוראות הכלליות (וראו לעניין זה פסק דין של בית המשפט הנכבד שניתן אך אטמול, ביום 19.3.2020 בג"ץ 2164/20 אברהים נ' רשות האוכלוסין וההגירה (פורסם באר"ש).

לבסוף, היקף השימוש שנעשה בסמכות שר המשפטים לפי התקנות מאז התקנתן, היה מצומצם ביותר, ונעשה במשך 30 השנה האחרונות פעמיים ספורות בלבד, במקרים של מצב חירום בטחוני מיוחד וזאת, עד כה, לרוב, תוך תיחום גיאוגרפי של תחולת התקנות וכן קציבתו בזמן. גם בעת הזו, הפעלת הסמכות של שר המשפטים נעשתה באופן קצר ולפרק זמן קצר בכל פעם, כדי לבחון אם מצב החירום בשטח עודנו מצדיק זאת. הודעה הראשונה ניתנה למשך 24 שעות לצורך מתן זמן היערכות, וההודעה השנייה למשך שבועיים. הודעה שלישית צפופה לצאת למשך פרק זמן נוסף שיקבע.

עמדת המשיבים היא – כי בחינת הקשר הדברים במובן הרחב, כאשר השימוש בסמכות שר המשפטים בהתאם לתקנות נועה בצורה מצומצמת ובמקרים חריגיים, וזאת תוך התיעצות עם הגורמים הרלוונטיים ברשות השופטת ולאחר קבלת חוות דעת היועץ המשפטי לממשלה, מטילה את הקפ' לכך כי בנסיבות דנו, ההטמעה הקימית לשער המשפטים בחוק בתיה המשפט היא הסמכת מספקת בעליל, ודין הטענה לתחולת כלל היחסדים הראשונים להיזוחות.

בחינת התקנות והודיעת שר המשפטים על יסוד מבחני פסקת ההגבלה

העותרת טוענת, כי אף אם הייתה נתונה למשיב סמכות להתקנת התקנות (ולא כך הוא לשיטתן), הרי שהתקנות אינן חוקתיות ומונגדות לפסקת ההגבלה. 42

דומה כי הטענה החוקטיבת המרכזית לה טוענת העותרת היא פגעה בזכות הגישה לערכאות.

אכן, זכות הגישה לערכאות היא זכות-יסוד במשפט הישראלי. יש חרואים בזכות הגישה בחינת זכות-יסוד עצמאית אשר טרם נחקקה, בעוד אחרים מעננים את זכות-היסוד כנגזרת מחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, ויש אף אשר סוברים כי זכות הגישה לערכאות נמצאת במעמד נורטטיבי עליון לזכויות היסוד (ראו בהרחבה: ע"א 733/95 ארפל אלומיניום בע"מ נ' קליל תעשיות בע"מ, פ"ד נא (3) 577 (1997)). עם זאת, ניתן לומר שהודיעת שר המשפטים מכוחן של התקנות יש בה כדי להגביל במידה מסוימת את זכות הגישה לערכאות, שכן ישנים הליכים מסוימים שלא יתבגרו בזמן מצב החירום המוחדר, אלא רק לאחר מכן, בשל קיומם של סדרי עדיפויות הנדרשים בעת הזו. עם זאת, מהצד השני של המطبع, תכליית התקנות היא תכליית חברתיות ורואה שאין כמותה – שמירה על הזכות לבリアות לחיים, כמו גם שימור זכות הגישה לערכאות בנסיבות המוגבלים של המערכת, למקומות הדחופים יותר, על אף מצב החירום שנוצר. לעניין זה

יפים בשינויים המחויבים, דבריה של כבוד הנשיאה ד' בינייש בbag'ץ 2171/06 כהן נ' יו"ר
הכנסת (פורסם בארי"ש, 29.08.2011)

"אכן, דומה כי בשיטתנו, לצד מעמדה החשוב של זכות הגישה לערכאות אין שמעה הזכות לפנות לבית המשפט בכל הילך, בכל צורה ובכל עת. ככל הזכויות האחרות, גם את זכות הגישה לערכאות יש לאזן אל מול זכויות או אינטרסים נוגדים, באופן שיאפשר לאדם לזכות בסعد בגין פגיעה בזכות מהותית שלו תוך שמירה מפני פגעה אפשרית בזכויות או אינטרסים של פרט אחר או של החברה הכלולה

...

אין חולק כי חסמים מהותיים או דינמיים כאלה ואחרים כדוגמת אלה שפורטו לעיל מגבילים את זכות הגישה לערכאות; אך הגבלה זו אין פירושה שלילת זכות הגישה, עד כדי איונה. פגעה שאינה מידתית בזכות הגישה לערכאות היא פגעה השוללת את אפשרות הגישה לבתי המשפט או מטילה הכבדה משמעותית על האפשרות להבע טעד. זהה פגעה שהלכה למעשה אינה מותירה בפני הנפגע מסלול משפטי לתבע את אכיפת זכויותיו בבית משפט".

כך או כך, אף אם נניח שהעתורת הרימה את הנTEL להציג על פגיעה בזכות הגישה החוקתית לערכאות, הרי שאין ספק שהתקנות עומדות בתנאי פסקת ההגבלה. מדובר בתקנות מדיניות, שנעודו לתכלית רואיה ובאופן שאינו מצדיק התערבות שיפוטית. בהקשר זה, נשוב ונזכיר, כי לעומת המשיבים יש לבחון את תוקפן של התקנות, על רקע השימוש בסמכות המנהלית שהופעלה מכוחן של התקנות, דהיינו - תוך בחינת פרסום החודעה על מצב חירום מיוחד מכוחן והודעות מנהל בתי המשפט ונשייאי בתי המשפט, במקרה פרטני. אופן הפעלת הסמכות על ידי מנהל בתי המשפט ונשייאי בתי המשפט, במקרה פרטני. העתירה במקרה זה היא כללית מאוד. לעניין זה ראו והשו: בג"ץ 3429/11 בוגרי התיכון הערבי האורתודוקסי בחיפה נ' שר האוצר (פורסם בארי"ש, פס"ד מיום 5.1.2012) בג"ץ 11/11 5239 אורי אבנרי נ' הכנסת (פורסם בנבו, 15.04.2015).

הסמכתה שר המשפטים בתקנות מטרתה לאפשר מענה דינמי מיידי ויעיל למצב חירום מיוחד – הכולל לא רק מצב חירום בטחוני אלא אף מצב חירום הנובע מסכנת חמורה לבリアות הציבור ופגיעה טבע. הסמכתה כזו הנה רואיה והכרחית. כך במקרה שלפנינו, הודעות שר המשפטים ניתנו על רקע התפרצויות רחבות היקף של נגיף הקורונה בעולם והתרפשותם במדינת ישראל ובמסגרת המאמץ הלאומי לעצירת המשך התפשטות הנגיף בישראל.

הימים ימי חירום. מדינת ישראל מתמודדת עם אירוע חסר תקדים בהיבטי בריאות הציבור, ומגפת הקורונה מאימת, פשוטו ממשמו, על בריאותם וسلامם של תושביה. זאת, לצד שיתוק מוחלט של ענפים שלמים במשק הישראלי. די אם נזכיר, כי הנחיות משרד הבריאות לציבור בישראל, נכון למועד כתיבת שורות אלה, ממליצות לתושבים להימנע מיציאה מביתם שלא לצורך, וכיימת אף טוiotות תקנות שעוטות חירום הגבלת פעילות הציבור להחتنם כמפורט בסעיף 13 לעיל. מאות ישראלים כבר אובייחו כחולים

בנגיף. עשרות אלפיים שוהים בבידוד בית לפי צו. על פי הנ מסר ממשרד הבריאות, קצב ההדבקה, כבר עולה מזה יומיים על 100 חולמים חדשים ביום אחד, וצפוי להו סיב ולבוגדול בצורה מערכית.

תכלית ההודעות של המשפטים אפוא היא למנוע פגיעה חמורה בבריאות הציבור, ודומה שאין חולק שמדובר בתכלית רואיה התואמת את ערכיה של מדינת ישראל. תכלית נוספת העומדת ביסוד התקנות וההודעות היא לאפשר את המשך פעילותה של מערכת המשפט במתכונת חירום, תוך התחשבות במוגבלות הקיימת על המשק ועל מערכת המשפט.

אשר למידתיות התקנות. עיון בתקנות מעלה כי הן קובעתות **אייזוניים ובלמיים** שמטרתן לאזן בין מצב החירום המיעוד לבין המשך התנהלות מערכת בתי המשפט, כדלקמן:

ראשית, במסגרת התקנות נקבע כי ישם סוגים הליכיים, דחויפים בעיקרים, שהודעת שר המשפטים בדבר מצב חירום מיוחד אינה חלה עליהם והוא ימשיכו להתקיים. הליכים אלה מפורטים בסעיף 3(א) לתקנות. כמפורט לעיל, בימים אלה נעשית עבודה משרד המשפטים להוספת עתירות מנהליות דחויפות המוגשות לבית המשפט לעניינים מנהליים לסעיף 3(א) לתקנות.

שנייה, מעבר לקיום של הליכים אלה, כמפורט בסעיף קטן ד', נשיא בית המשפט הנוגע בדבר רשיי לקבוע, מטעמים שירשוו שהליך מסויים, שהליך שאינו נמנה על החוריגים בסעיף קטן א' – יידונו בבית המשפט, ולהפך – שהליך הנמנה על החוריגים לא יידונו. הוראה דומה נקבעה ביחס לממונה על הרשומים בלשכת הוצאה לפועל.

שלישית, מקום בו נקבע בתקנות כי יידונו סוגים הליכיים ככל שהם דחויפים – דחיפות זו תיקבע על-ידי נשיא בית המשפט הנוגע בדבר.

לבסוף, תקנה 3(ה) קובעת כי מנהל בתי המשפט או מנהל מערכת הוצאה לפועל רשאי, בהודעה שתפורסם כנדרש, לקבוע כי סוגים עניינים מסוימים,ograms, שגס אם אינם מפורטים בסעיף קטן א' – יידונו בבתי המשפט או בלשכות הוצאה לפועל. למעשה ציין, כי ההוראות הן גמישות, ומתיירות למנהל בתי המשפט ולמנהל מערכת הוצאה לפועל להוסיף עניינים שיידונו בהתאם לצורך.

במקרה שלפנינו, הודיעתו הראשונה של שר המשפטים מכוח התקנות ניתנה לפרק זמן מוגבל ותחום בזמן וזאת תוקן תיאום עם מנהל בתי המשפט, על דעת נשיאת בית המשפט העליון ומנהל מערכת הוצאה לפועל, ולאחר קבלת חוות דעת היועץ המשפטי לממשלה לפניה בנסיבות אלו אין מניעה משפטית בדבר. ההודעות הנוספות מיום 15.3.2020 הוצאו אף הן לפרק זמן תחום, ואף לביקשת מנהל בתי המשפט. בנוסף, לאחר הודעה שר המשפטים, ניתנו הודעות על ידי מנהל בתי המשפט ונשיאת בית הדין הארץ לעובודה - אשר הוסיפו הליכים רבים שעניינים ידועו בבתי המשפט השונים.

זאת ועוד ; בהמשך להוראה הקבועה בתקנה 3(ד) המשמיכת נשיא בית משפט להורות כי עניין מסוים ידוע לא ידוען, ציין מנהל בתי המשפט בהודעתו מיום 16.3.2020 אף בדברים מפורשים בעניין זה בסיפא להודעתו לפיה : "אין באמור בהודעה זו כדי לגרוע מסמכות נשיא בית המשפט, לרבות שופט אחר של אותו בית-משפט שהנשיא קבע, להורות מטעמים שיירשו כו הליך מסוים הנמנה עם העניינים המפורטים בתקנות ובהודעה זו לא ידוען, או שהליך מסוים שאינה נמנה עמם – ידוען". ראו לעניין זה פסק דין של בית המשפט הנכבד מיום 19.3.2020 בבג"ץ 2164/20 א'יבריהים ואח' נ' רשות האוכלוסין וההגירה ואח' אשר דחה עתירה על הסעיף על בסיס תקנה 3(ד) לתקנות ובהודעת המנהל כאמור.

צילום פסק הדין בענירה בבג"ץ 2164/20 מצורף וממוסמך מש/3.

לא לモותר לציין כי בעניינו, ישנו קשר רצינלי מובהק בין הצורך להתמודד עם חשש לפגיעה חמורה בבריאות הציבור, לבין האפשרות לקיים דיוונים בבית המשפט, שכן, החשש הוא כי הנגיף, המתפשט بكلות ובמהירות يتפשט באולמות בית המשפט ויפגע בשופטים, בעובדי בית המשפט, בעורכי הדין ובקהל הרחב, ומשם – ליתר הקהילה. תיקון זה מתחשב גם ב מגבלות הקיימות על המשק ועל מערכת המשפט, ועם הצורך לנצל משאבים אלה לטובות המקרים הדחופים יותר על פני מקרים דחופים פחות. ברוי כי קשר רצינלי קיים אף בהיבט זה.

נדמה, כי אין צורך להרחיב בדבר שמירה על בריאות הציבור. מדינת ישראל משקיעה בעת האחראונה מאמצים רבים ומשאבים רבים תוך עבודהليلות כימים, על מנת להביא למניעת התפשטות נגיף הקורונה. זאת, מטבע הדברים, לרבות צעדים שננקטים במישור המשפטי – לרבות התקנת תקנות שעת חירום, הוצאה צוים, הוראות מנהל ועדכונם באופן תכוף. צעדים אלו כוללים כדיודן חובת בידוד נדבקים ואלו שחסודים כי נדבקו; סגירת מוסדות החינוך לרבות גני הילדים; איסור על התקהלויות בהשתתפות 10 אנשים ומעלה; איסור פעילות במקומות מסוימים והמלצות בבקשת להשiar בבתים ולא לצאת שלא לצורך. בהקשר זה נציין את טוויות התקנות הצפויות להחتم כמפורט בסעיף 13 לעיל.

זו בריאות העם מסיג באופן מפורש את איסור ההתקהלויות על בתי המשפט, בתי הדין לעובדה ובתי הדין הדתיים, אך לא בשל העובדה שהנגיף אינו יכול להתרפשט בתבי המשפט, כמובן. אלא על מנת שלא לפגוע בעצמותם ליקים דין. יחד עם זאת. בנסיבות של השר להכריז על מצב חירום המאפשר הגבלת סוגיה התקיקים שיידונו, תוך מתן גמישות רבה ושיקול דעת רחב ביותר למנהל בתי המשפט ול Nashiyai בתי המשפט להחליט באשר לסוגיה התקיקים שיידונו בפניהם. כמודגש לעיל, החלטת שר המשפטים נעשתה בתיאום עם הנהלת בתי המשפט והיא לא התקבלה בחול ריק. היא נגורשה מהמצב הכללי השורר במדינה מתוך מטרה לשמר ככל הניתן על בריאות הציבור מחד ושמירה על המשך פעילות של מערכות בתי המשפט כולל הנition מאידך, ב מגבלות הקיימות.

.49

המשיבים יטענו אפוא, כי התקנות, כמו גם יישומן בשיטה בשלב זה, הן מידתיות ואין מקומות עילה להתערבות שיפוטית.

.50

טענה נוספת בפי העוררת היא כי ההסדר הקבוע בתקנות הוא בלתי סביר באופן קיצוני. לטענת העוררת, הגדרת מצב החירות עמוימה ורחבה, ולא נקבע מנגנון המתייבב את השר להתייעץ והסמכות אינה מוגבלת בזמן.

דין הטענות להידחות.

ראשית, כפי שצוין לעיל, הפעלת הסמכות על ידי שר המשפטים לא נעשתה ולא תעשה בחலל ריק. ההודעה הנוכחית של שר המשפטים ניתנה בבקשת הנהלת בית המשפט ומנהל מערכת הוצאה לפועל. זאת ועוד, טרם קבלת החלטתו, בדבר ההודעות הנוספות, התקבלה חוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה ולפיה לנוכח בקשה הנהלת בתי המשפט אין מניעה להוציאת ההודעות על ידי שר. הודעות אלה, אף נגוראות מטבע הדברים מהמצב הכללי השorder במשק וההנחיות הכלליות של משרד הבריאות למניעת התקהלות וקרבה בין אנשים.

כפי שצוין לעיל, מטבע הדברים, הפעלת סמכות השר בהתאם לתקנות תמשיך להיבחן, בשיטם לב להפתוחיות העובדיות הנוגעות להhaftשות נגיף הקורונה ובשים לב להנחיות הממשלה. בתווך בכך קבלת החלטה כאמור תיעשה בתיאום ובהתייעצות עם הגורמים המקצועים במשרד המשפטים הנוגעים בדבר וכן עם הגורמים הרלוונטיים בראשות השופטת ועם מנהל מערכת הוצאה לפועל, ולאחר קבלת חוות דעת היועץ המשפטי לממשלה.

.51

עוד טענת העוררת, טענות פרטניות ביחס להודעות שר המשפטים – כי "הן הוצאו בניגוד לחוות חוות המקצועית של משרד הבריאות" והוצאו "בניגוד להנחיות של סגן מנהל בית המשפט, שהוצאו על דעתם של נשיאת בית המשפט העליון ומנהל בית המשפט". כן טוענת העוררת כי נדרש הסכמת נשיאות בית המשפט העליון (פיסקה 46 לעתירה).

דין הטענות להידחות. הודעות שר המשפטים לא נמסרו בניגוד לחוות המקצועית של משרד הבריאות במקרה דנן. אדרבא, בימים האחרונים ניתנו הנחיות נוספות של משרד הבריאות הממליצות לציבור להישאר בבית, ובענין זה צפיה להחתם טויתת תקנות שעת חירות כמי שצוין מעלה. גם האסמכתא שבחרה העוררת להביא מדבריו של פרופסור איתמר גוטו בתקורת, ולפיהם יש לשמור את מערכת המשפט בתנאים מגבלים בשעת משבר, אינה עומדת בניגוד לצעדים שננקטו בענייננו. בנוסף, ההודעות הנתקפות בעתירה לא רק שהוחלט להוציאן בתיאום עם הגורמים הרלוונטיים בראשות השופטת, אלא שההודעות העומדות בזוקפן היום הן בבקשת מנהל בית המשפט.

לפני סיום, נבקש לציין, התפרצויות נגיף הקורונה בעולם בכלל ובישראל בפרט, **היא אירוע ייחודי ומורכב** אף בקנה מידה עולמי. התנהלות משרדיה המשמשת, לרבות בענייננו- התנהלות שר המשפטים, בתיאום עם הנהלת בתי המשפט, היא התנהלות חירות דינאמית, אשר נוצרת מן המצב המשתנה, לצורך מתן מענה מיידי לפיק צו השעה. בהקשר זה, יבקשו המשיבים להפנות לפסק דין של השופטת נאור (כתוארה אז) בבג"ץ 1213/10 ניר נ' יו"ר הכנסת (23.2.12, פורסם בארכ"ש), שם קבעה השופטת נאור ביחס לתקנית ההתנקות, כדלקמן:

"... גם לי הזדמן לקבוע בעבר כי "תכנית ההתנקות, לרבות הקשייה המשפטיים והחוקתיים, הינה אירוע מיוחד במינו. אירוע מורכב בסדר גודל זה מחייב בחינה והכרעה שיפוטית מיוחדת, שהיא בבחינת sui generis".

לאור כל המפורט לעיל, אין מקום להתערבות שיפוטית בתקנות או לביטולן של תקנות 3 ו-4 לתקנות אלה, כمبرוק בעתרה.

סיכום

לסיכום, מכל הטעמים שצוינו לעיל,يطענו המשיבים כי דין העתירה להידחות- הן על הסף והן לגופה כפי שצוין מעלה, וזאת תוך עשיית צו להוציאות ושכ"ט ע"ז.

תגובה זו נתמכת בתצהיר מטעם היועצת המקצועית של שר המשפטים, גברת מרוגנית לוי. כמו כן כל העובדות בהודעה זו הנוגעת למערכת בתי המשפט אומתו ואושרו על ידי, אורית במנין, יועצת מנהל בתי המשפט. בשל אילוצים טכניים לא מצורף תצהירה והוא ייחתס ויוגש לבית המשפט הנכבד ביום ראשון.

היום, כ"ד באדר תש"פ
20 במרץ 2020

מורייה פרימן, ע"ד
סגןיה בכירה בחלוקת הבג"צים
בפרקיות המדינה

שרון רוטשנקר, ע"ד
סגןיה מנהל מחלקת הבג"צים
בפרקיות המדינה